

PAWEŁ SOBIESZUK
RYSZARD POHORECKI

Wydział Inżynierii Chemicznej i Procesowej, Politechnika Warszawska, Warszawa

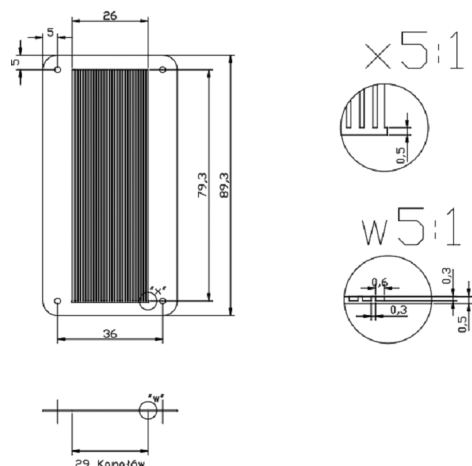
Badanie wymiany masy w mikroreaktorze wielokanałowym ze spływającą warstwą cieczy

Wprowadzenie

W badaniach wymiany masy w mikroreaktorach gaz–ciecz, prowadzonych w pojedynczych kanałach [1, 2], otrzymano bardzo korzystne parametry wymiany masy dla aparatów o rozmiarze charakterystycznym kanału poniżej 1 mm. Zastosowanie mikrostruktur na większą skalę opiera się koncepcji *numbering – up*, czyli zwiększaniu liczby kanałów. Aparatem tego typu jest mikroreaktor z mikrokanalami otwartymi, w których spływa ciecz, a nad nimi równolegle płynie gaz (μ FFR – *micro Falling Film Reactor*). Problemy hydrodynamiki i dystrybucji mediów w takim aparacie badane były przez *Commence* i współpr. [3]. *Zanfir* i współpr. [4] badali stopień absorpcji dwutlenku węgla w roztworach NaOH w μ FFR. W naszej pracy skupiliśmy się na badaniu szybkości absorpcji z reakcją chemiczną. Celem pracy było wyznaczenie współczynników wnikania masy z reakcją chemiczną po stronie cieczy. Wybrano układ CO₂ – wodne roztwory monoetanolaminy (MEA). Układ ten był już wykorzystywany do badania absorpcji z reakcją chemiczną [5]

Cześć doświadczalna

Schemat zastosowanego aparatu, produkowanego przez *Institut für Mikrotechnik Mainz GmbH* (Niemcy), przedstawiono na rys. 1. Aparat zawiera $n = 29$ kanałów o szerokości $d = 0,6 \cdot 10^{-3}$ m, głębokości $s = 0,3 \cdot 10^{-3}$ m i długości $L = 78,3 \cdot 10^{-3}$ m. Cieczą podawaną od góry aparatu były wodne roztwory MEA o stężeniu: 0,2M÷2,5M. Przepływ objętościowy cieczy wynosił (dla trzech serii pomiarowych) $Q_L = 2,6 \cdot 10^{-7}$ m³/s; $3,8 \cdot 10^{-7}$ m³/s; $6,8 \cdot 10^{-7}$ m³/s. Gaz, będący mieszaniną dwutlenku węgla i azotu, podawano również od góry. Strumień objętościowy gazu był stały i wynosił na wlocie $Q_{G1} = 3,36 \cdot 10^{-6}$ m³/s. Zmieniano zawartość CO₂ w gazie i wynosiła ona odpowiednio: 23%,

Rys. 1. Schemat mikroreaktora ze spływającą warstwą cieczy

35%, 45% i 61% (obj.). Szybkość absorpcji określono przez pomiar ubytku dwutlenku węgla w gazie. Analizatorem był przepływowy detektor CO₂ firmy *SYL&ANT*, wykorzystujący promieniowanie podczerwone.

Metody analizy uzyskanych wyników

Wyniki pomiarów stężenia objętościowego CO₂ w gazie wlotowym i wylotowym z aparatu pozwoliły obliczyć odpowiednie ciśnienia cząstkowe: p_1 i p_2 . Ciśnienie gazu było równe atmosferycznemu. Na tej podstawie obliczano molowe stężenie CO₂ w gazie na wlocie i wylocie z aparatu:

$$c_1 = \frac{p_1}{RT} \quad (1)$$

$$c_2 = \frac{p_2}{RT} \quad (2)$$

Szybkość absorpcji z reakcją chemiczną w całym reaktorze obliczono z zależności:

$$N^* = Q_{G1} c_1 - Q_{G2} c_2 \quad (3)$$

W badanym układzie fizykochemicznym można pominąć opory wnikania masy po stronie gazu, zatem wykorzystując prawo *Henry'ego* obliczono stężenia molowe CO₂ w cieczy na powierzchni międzyfazowej:

$$c_{i1} = p_1 H \quad (4)$$

$$c_{i2} = p_2 H \quad (5)$$

gdzie H jest stałą *Henry'ego* i $H = 0,3688 \cdot 10^{-3}$ mol/m³·Pa. Średnią wartość stężenia molowego CO₂ w cieczy na powierzchni międzyfazowej obliczono jako średnią logarytmiczną:

$$c_{iav} = \frac{c_{i1} - c_{i2}}{\ln \frac{c_{i1}}{c_{i2}}} \quad (6)$$

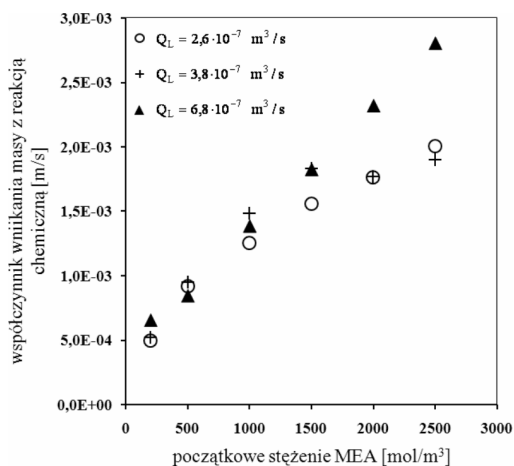
W absorpcji z reakcją chemiczną współczynnik wnikania masy po stronie cieczy z reakcją chemiczną jest definiowany równaniem:

$$N^* = k_L^* c_{iav} F \quad (7)$$

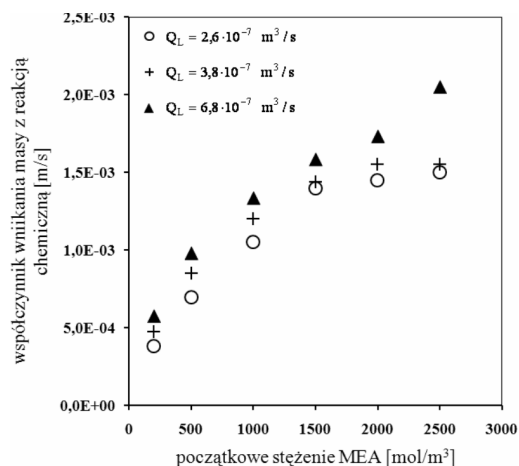
F jest powierzchnią międzyfazową i w reaktorze μ FFR wynika z konstrukcji aparatu:

$$F = Ldn \quad (8)$$

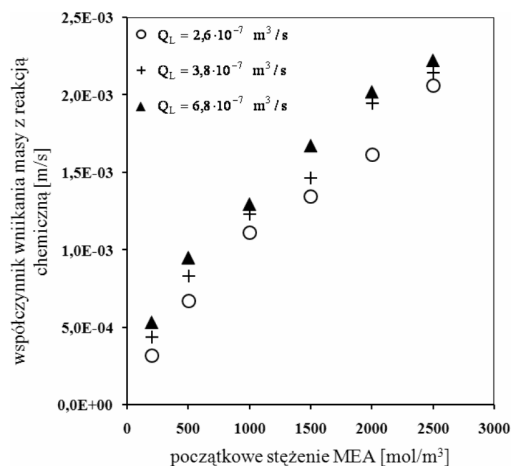
Z uzyskanych pomiarów szybkość absorpcji obliczano z równania (3), następnie równanie (7) pozwoliło obliczyć współczynnik k_L^* .

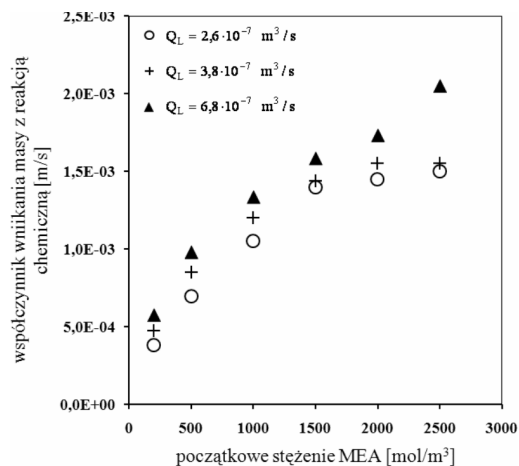
Rys. 2. Wartości k_L^* , wlotowe stężenie CO₂ w gazie 23% (obj.)

Rys. 4. Wartości k_L^* , wlotowe stężenie CO₂ w gazie 45% (obj.)

Rys. 3. Wartości k_L^* , wlotowe stężenie CO₂ w gazie 35% (obj.)

Rys. 5. Wartości k_L^* , wlotowe stężenie CO₂ w gazie 61% (obj.)

Wyniki i wnioski

Rys. 2–5 przedstawiają wartości współczynników wnikania masy z reakcją chemiczną dla różnych przepływów cieczy i różnych stężeń początkowych MEA. Uzyskano wartości w przedziale $2,9 \cdot 10^{-4}$ – $28 \cdot 10^{-4}$ m/s. Wartości współczynników rosły ze wzrostem stężenia aminy oraz ze wzrostem natężenia przepływu cieczy. Stwierdzono jednocześnie wpływ stężenia dwutlenku węgla w gazie wlotowym. Wartości współczynnika maleją k_L^* maleją ze wzrostem zawartości dwutlenku węgla. Prezentowane wyniki prac są wstępne i wyjaśnienie tego zjawiska wymaga dalszych badań.

Oznaczenia

- c – stężenie, [mol/m³],
- d – szerokość mikrokanalu, [m],
- F – powierzchnia wymiany masy, [m²],
- H – stała Henry'ego, [mol/m³·Pa],
- k_L^* – współczynnik wnikania masy z reakcją chemiczną po stronie cieczy, [m/s],
- N^* – szybkość absorpcji z reakcją chemiczną, [mol/s],
- p – ciśnienie cząstkowe, [Pa],
- Q – przepływ objętościowy, [m³/s],

- R – stała gazowa, [J/mol·K],
- s – głębokość mikrokanalu, [m],
- T – temperatura, [K].

Indeksy dolne

- 1 – wlot,
- 2 – wylot,
- av – średnia logarytmiczna,
- G – gaz,
- i – powierzchnia międzyfazowa,
- L – ciecz.

LITERATURA

1. P. Sobieszuk, P. Cygański, R. Pohorecki: *Chem. Proc. Eng.* **29**, 651 (2008).
2. J. Yue, G. Chen, Q. Yuan, L. Luo, Y. Gonthier: *Chem. Eng. Sci.* **62**, 2096 (2007).
3. J.M. Commenge, T. Obein, G. Genin, X. Framboisier, S. Rode, V. Schanen, P. Pitiot, M. Matlosz: *Chem. Eng. Sci.* **61**, 597 (2006).
4. M. Zanfir, A. Gavriliadis, Ch. Wille, V. Hessel: *Ind. Eng. Chem. Res.* **44**, 1742 (2005).
5. J. Buzek: *Konwekcja komórkowa podczas absorpcji z reakcją chemiczną*, Gliwice, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej (1979).